

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВИЙ ВІСНИК
МІЖНАРОДНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія:

Економіка і менеджмент

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 14

Одеса
2015

Серію засновано у 2010 р.

Засновник – Міжнародний гуманітарний університет
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

Включено до списку друкованих періодичних видань,
що входять до переліку наукових фахових видань України
Наказ Міністерства освіти і науки України № 455 від 15.04.2014 р.
Додаток № 5.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Міжнародного гуманітарного університету
протокол № 4 від 24.12.2015 р.

Видавнича рада:

С. В. Ківалов, акад. АПН і НАПрН України, д-р юрид. наук, проф. – голова ради; **А. Ф. Крижановський**, член-кореспондент НАПрН України, д-р юрид. наук, проф. – заступник голови ради; **М. П. Коваленко**, д-р фіз.-мат. наук, проф.; **С. А. Андронаті**, акад. НАН України; **В. Д. Берназ**, член-кореспондент НАПрН України, д-р юрид. наук, проф.; **О. М. Головченко**, д-р екон. наук, проф.; **Д. А. Зайцев**, д-р техн. наук, проф.; **В. М. Запорожан**, д-р мед. наук, проф., акад. АМН України; **М. З. Згуровський**, акад. НАН України, д-р тех. наук, проф.; **В. А. Кухаренко**, д-р філол. наук, проф.; **І. В. Ступак**, д-р філол. наук, доц.; **Г. П. Пекліна**, д-р мед. наук, проф.; **О. В. Токарев**, Засл. діяч мистецтв України.

Відповідальний редактор серії – д-р фіз.-мат. наук, проф. **М. П. Коваленко**
Відповідальний секретар серії – **О. М. Назарук**

Редакційна колегія серії «Економіка і менеджмент»:

Б. В. Буркинський, акад. НАН України, д-р екон. наук, проф.; **А. І. Бутенко**, д-р екон. наук, проф.; **В. С. Дога**, д-р екон. наук, проф.; **О. М. Головченко**, д-р екон. наук, проф.; **Д. В. Гнилицька**, д-р екон. наук, доц.; **В. І. Захарченко**, д-р екон. наук, проф.; **О. М. Котлубай**, д-р екон. наук, проф.; **Є. В. Лазарева**, д-р екон. наук; **П. Сауэр**, канд. екон. наук, проф.; **Р. Габдуллін**, канд. екон. наук, член-кореспондент МАІН; **В. Ласло**, д-р екон. наук; **Б. А. Волков**, д-р екон. наук, проф.; **В. М. Осипов**, д-р екон. наук, проф.; **Д. М. Пармаклі**, д-р екон. наук, проф.; **Л. А. Бахчиванжі**, канд. екон. наук, доц.

Повне або часткове передрукування матеріалів, виданих у збірнику
«Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету»,
допускається лише з письмового дозволу редакції.

При передрукуванні матеріалів посилання
на «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету» обов'язкове.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 20001-9801 ПР від 25.06.2013 р.

Адреса редакції:

Міжнародний гуманітарний університет
вул. Фонтанська дорога 33, м. Одеса, 65009, Україна
Телефон: +38 (099) 967 84 71
Електронна пошта: editor@vestnik-econom.mgu.od.ua
Офіційний сайт: www.vestnik-econom.mgu.od.ua

© Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.
Серія: «Економіка і менеджмент», 2015
© Міжнародний гуманітарний університет, 2015
© Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАН України, 2015

**ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ
НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА**

<i>Івченко Н.М.</i> СУТНІСТЬ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ ТА СПЕЦИФІКА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	210
<i>Каленська В.П.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА РАДІАЦІЙНО ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЯХ	214
<i>Обиход Г.О.</i> ЕКОЛОГІЧНЕ ТРАНСКОРДОННЕ ЗАБРУДНЕННЯ: РИЗИКИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПРЕВЕНТИЗАЦІЇ І ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ	218
<i>Сагайдак Ю.А.</i> УКРАЇНА ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ КОНВЕНЦІЙ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ	222
<i>Срібна Є.В.</i> ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ГІДРОГЕНЕРАЦІЇ	226

**ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ,
СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА**

<i>Огданський К.М.</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	232
<i>Солнцева Н.В.</i> GRADUATE RECRUITMENT ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД ПІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	236

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

<i>Воронкова О.М.</i> БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: РЕСУРСНИЙ АСПЕКТ	242
<i>Гончарова А.С., Тюльпан А.О., Антопенко В.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ	246
<i>Добровольська О.В.</i> КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	251
<i>Дучинська Н.І.</i> РОЗПОДІЛ ДОХОДІВ: РИНКОВА ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ	254
<i>Кучерова Г.Ю.</i> ТРЕНДОВИЙ АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ	258
<i>Павлій А.С.</i> АНАЛІЗ СИСТЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	262
<i>Свердан М.М.</i> ФІСКАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПОДАТОК НА БАГАТСТВО	268

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА РАДІАЦІЙНО ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Анотація. В межах статті проведено аналіз динаміки інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях, зокрема за матеріалами Житомирської області. Автором визначені основні напрями інвестиційних вкладень у сільськогосподарські підприємства Житомирської області протягом 2002-2014 років, проаналізовано динаміку інвестиційної активності сільськогосподарських підприємств, а також наведено динаміку прямих іноземних інвестицій у діяльність останніх за аналізований період. За результатами проведеного дослідження автором зроблені відповідні висновки.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, іноземні інвестиції, сільськогосподарські підприємства, радіаційно забруднені території, Житомирська область.

Аннотация. В рамках статьи проведен анализ динамики инвестиционной деятельности сельскохозяйственных предприятий на радиационно загрязненных территориях, в частности по материалам Житомирской области. Автором определены основные направления инвестиционных вложений в сельскохозяйственные предприятия Житомирской области в течение 2002-2014 годов, проанализирована динамика инвестиционной активности сельскохозяйственных предприятий, а также приведена динамика прямых иностранных инвестиций в деятельность последних за анализируемый период.

По результатам проведенного исследования автором сделаны соответствующие выводы.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, иностранные инвестиции, сельскохозяйственные предприятия, радиационно загрязненные территории, Житомирская область.

Abstract. Within the paper analyzes the dynamics of investment on farms contaminated areas, including on materials Zhitomir region. The author defines the main directions of investments in agricultural enterprises of Zhytomyr region for 2002-2014 years, the dynamics of investment activity of agricultural enterprises and given the dynamics of FDI in the last activity for the period. The results of the study author made appropriate conclusions.

Key words: investment activity, foreign investment, farms, contaminated territory, Zhytomyr region.

Актуальність теми дослідження. Сучасний стан інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств значною мірою залежить від ролі і місця цієї галузі у системі агропромислового комплексу, насамперед, це стосується характеру економічних відносин між сільським господарством та іншими сферами АПК. Крім того, механізм залучення інвестицій формується під впливом різноманітних природо-кліматичних, економічних, фінансових, соціальних та інших особливостей галузі [3].

Нині аграрний сектор економіки має недостатню інвестиційну привабливість для вітчизняного та іноземного інвесторів, які віддають перевагу підприємствам, що має швидкий період окупності вкладених коштів, вищу прибутковість, більш конкурентоспроможну продукцію. Специфічність же аграрного виробництва полягає у тому, що на відміну від промисловості виробничий цикл може тривати навіть не один рік, що значно уповільнює оборот авансованого капіталу, причому через сезонність виробництва одержання прибутку і момент вкладення його у наступний цикл виробничого процесу, не співпадають. Незадовільний стан інвестиційної діяльності у сільському господарстві зумовлений також значною невідповідністю цін на сільськогосподарську та промислову продукцію. Майже п'ятиразовий диспаритет цін на закупівлю ресурсів для виробничого процесу й вироблену аграрієм кінцеву продукцію призводить до зниження прибутковості сільськогосподарського підприємства, а також у деяких випадках – до збитковості, яка зумовлена неспроможністю аграрного товаровиробника розрахуватися за власними зобов'язаннями [7].

Особливо проблемними у інвестиційному розвитку сільськогосподарських підприємств є території України, які зазнали радіаційного забруднення, до яких відносимо : Волинську, Житомирську, Київську, Рівненську та Чернігівську області. В цих регіонах підприємства АПК зіштовхуються з чималими проблемами, оскільки зазвичай інвестори

боятися вкладати свої кошти у зв'язку з численними ризиками, не тільки екологічними, а й економічними та соціальними.

Ступінь розробленості теми в науковій літературі. Питання інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств були предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, серед яких особливої уваги заслуговують праці наступних науковців: А. А. Пересада, О. О. Смірнова, С. В. Ляхова, Харазішвілі Ю.М., Бусленко Б. В., Ходаківський В. М. та ін.

Метою роботи є аналіз інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях за матеріалами Житомирської області.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційна діяльність у Житомирській області спрямована на забезпечення продовольчої безпеки регіону та створення належних умов для розвитку сільськогосподарського виробництва.

Для досягнення поставленої мети в області наявний потужний природно-ресурсний та сільськогосподарський потенціал, який у даний час використовується малоефективно. Це пов'язано з погіршенням матеріально-технічної бази, зменшенням обсягів капіталовкладень, розбалансуванням та втратою позицій окремими галузями на внутрішньому та зовнішньому ринках [4].

У сучасних умовах, Житомирська область є доволі активною в інвестиційному процесі України. Так, поступово зростає рейтинг області за обсягами інвестицій в основний капітал серед усіх регіонів на радіаційно забруднених територіях України (табл. 1.).

Таблиця 1

Динаміка інвестиційних вкладень у сільськогосподарські підприємства Житомирської області протягом 2002-2014 років, тис. грн.*

Назва показника	Роки					Відхилення, +/-	
	2002	2005	2010	2013	2014	2014/2002	2014/2013
Капітальні інвестиції, з них:	210093	218002	230734	541005	561171	351078	20166
у матеріальні активи	18645	19285	20042	29767	28732	10087	-1035
в основний капітал	24896	25124	25465	26448	28314	3418	1866

в капітальне будівництво	31487	32618	33146	33618	34567	3080	949
у машини, обладнання та транспортні засоби	23587	24391	25645	27148	29965	6378	2817
в землю	14658	13458	15412	12824	16224	1566	3400
у існуючі будівлі та споруди	26486	27351	28415	29984	31456	4970	1472
в довгострокові біологічні активи рослинництва	22585	25476	29823	34688	38446	15861	3758
в довгострокові біологічні активи тваринництва	19935	21354	23345	22546	29452	9517	6906
у інші необоротні матеріальні активи	27814	28945	29441	323982	324015	296201	33

*- складено автором на основі [2]

Вкладення в економіку області, зокрема й сільське господарство у 2014 році здійснили інвестори з 13 країн світу. З країн ЄС надійшло 82% загального обсягу інвестицій, з країн СНД – 7%, з інших країн світу – 11%. Найбільше інвестицій надійшло від партнерів з Кіпру – 130,6 млн.дол. (49,5% від загального обсягу надходжень), Нідерландів – 36,6 млн. дол. (13,9%), Швейцарії – 16,9 млн. дол. (6,4%) та Російської Федерації – 13,8 млн. дол. (5,2%) (рис. 1.)[6].

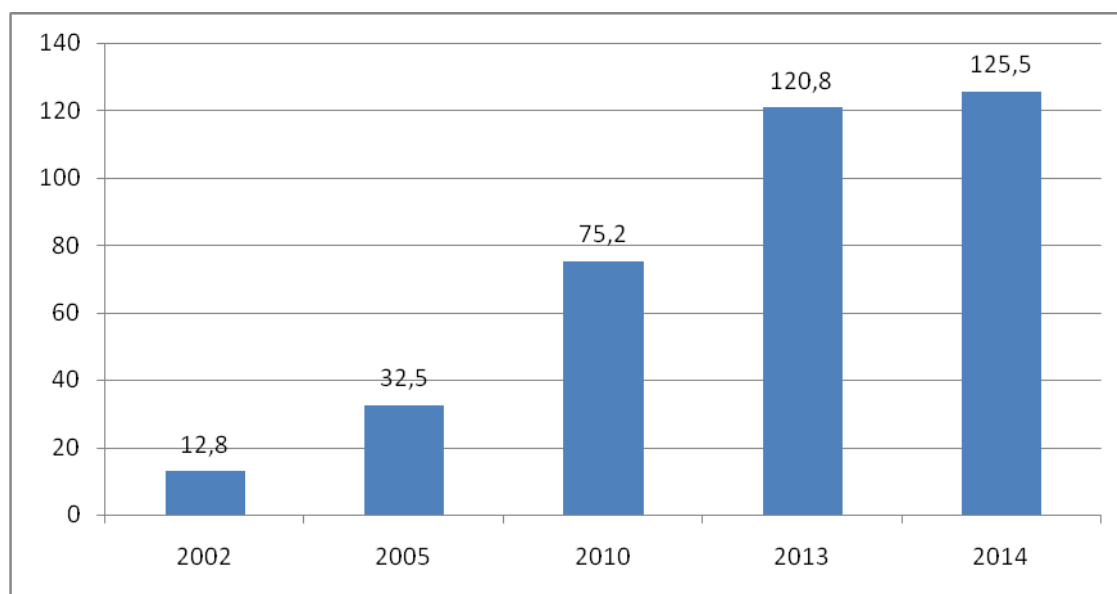

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій у сільськогосподарські підприємства Житомирської області у 2002-2014 роках, млн. доларів США*

*- складено автором на основі [5]

В агропромисловий комплекс Житомирської області на 1 січня 2015 року надійшло 125,5 млн. доларів США прямих іноземних інвестицій, що на 112,7млн. доларів США більше за значення показника у 2002 році. Проте, щодо аграрного сектору, то інвестування залишається в незадовільному стані.

Недостатні обсяги інвестиційних ресурсів призвели до послаблення матеріально-виробничої бази суб'єктів господарювання, зменшення його прибутковості і рентабельності, низького рівня концентрації і спеціалізації виробництва, слабого розвитку інфраструктури сільськогосподарського ринку. На наш погляд, достатня кількість фінансових ресурсів є запорукою оновлення та вдосконалення матеріально-технічної бази сільськогосподарського виробництва, підвищення його ефективності, забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарського сектору загалом. Матеріально-ресурсне забезпечення сільськогосподарського виробництва, його ефективний розвиток в умовах транзитивної економіки прямо залежать від обсягу, структури та напрямку інвестицій – витрат на будівництво та ремонт виробничих приміщень, техніки та обладнання, впровадження нових технологій, забезпечення достатнього рівня платоспроможності, зміцнення фінансів [1].

Окрім того, негативно на інвестиційну діяльність сільськогосподарських підприємств на радіаційно-забруднених територіях впливає незначне фінансування галузі, що зумовлює значну спрацьованість устаткування, збільшення навантаження на одиницю застарілої техніки, що у свою чергу знижує ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств; зменшення капітального будівництва, зростання безробіття у сільській місцевості [1].

Загалом, найбільш динамічне зростання інвестицій в основний капітал сільськогосподарських підприємств області спостерігалось у 2013-2014 роках – 1866 тис. грн. (табл. 2.).

Таблиця 2

Динаміка інвестиційної активності сільськогосподарських підприємств у
Житомирській області протягом 2002-2014 років*

Назва показника	Роки					Відхилення, +/-	
	2002	2005	2010	2013	2014	2014/2002	2014/2013
Інвестиції в основний капітал сільськогосподарських підприємств тис.грн.	24896	25124	25465	26448	28314	3418	1866
Співвідношення виручки до інвестицій сільськогосподарських підприємств, тис. грн.	0,006	0,006	0,007	0,007	0,005	-0,001	-0,002
Динаміка інвестицій в основний капітал сільськогосподарських підприємств, %	0	0,91	1,35	3,86	7,05	7,05	3,19
Частка інвестицій в сільськогосподарську галузь до загального обсягу інвестицій в основний капітал, %	10,5	11,2	11,4	18,0	19,3	8,8	1,3

*- складено автором на основі [2]

Проте, якщо розглядати структуру інвестування бачимо, що інвестиційна активність у сільськогосподарську галузь перебуває на дуже низькому рівні. Варто зауважити значну зміну обсягів іноземних інвестицій у сільськогосподарські підприємства регіону. У 2013-2014 роках відбувалась тенденція до значного зростання іноземного інвестування, табл. 3.

Таблиця 3

Динаміка прямих іноземних інвестицій у діяльність сільськогосподарських підприємств Житомирської області протягом 2002-2014 років*

Назва показника	Роки					Відхилення, +/-	
	2002	2005	2010	2013	2014	2014/2002	2014/2013
Прямі іноземні інвестиції в економіку області загалом, млн дол США	38,1	113,7	238,1	362,8	387,7	349,6	24,9
Іноземні інвестиції у підприємства сільського господарства, млн дол США	12,8	32,5	75,2	120,8	125,5	112,7	4,7
Частка іноземних інвестицій у підприємства	33,5	28,5	31,5	33,2	32,3	-1,2	-0,9

сільського господарства до загальної кількості іноземних інвестицій, %							
Освоєно інвестицій в основний капітал, тис.грн	22458	23458	25147	23456	27558	5100	4102
Частка освоєних інвестицій в основний капітал до загальної суми інвестицій в основний капітал	90,2	93,3	98,7	88,6	97,3	7,1	8,7

*- складено автором на основі [2]

Доки проводиться розробка стратегій залучення інвестицій в АПК Житомирщини, яка триває майже 18 років (від часу початку реформування сільськогосподарського сектора економіки України), сільськогосподарський сектор регіону не просто перестав розвиватися, а навіть потрапив у період можливості повного занепаду окремих галузей виробництва. Пропонується такий варіант схеми інвестування в сільськогосподарську сферу: державний апарат управління АПК регіону надає інвесторам гарантії щодо залучення їх фінансових активів (інвестування) шляхом кардинального покращення умов експортних операцій; інвестори розпочинають інвестувати кошти; створюються умови нарощування темпів виробництва, що створює надлишок продукції.

У подальшому нормалізуються взаємовідносини у посередництві сільськогосподарського виробництва та створюються умови для формування стабільної ціни на сільськогосподарську продукцію.

Разом з тим відбувається зворотній процес відтоку капіталу до держави у вигляді податків, які спрямовуються на кардинальні перебудови галузі сільськогосподарського виробництва Житомирщини, що, в свою чергу, дасть змогу значно підвищити конкурентоспроможність продукції та вийти на зовнішні ринки. Кінцеві споживачі отримують додаткову вигоду від споживання якісних товарів за помірною ціною [8].

Висновки. Проблемними у інвестиційному розвитку сільськогосподарських підприємств є території України, які зазнали радіаційного забруднення, до яких відносимо : Волинську, Житомирську, Київську, Рівненську та Чернігівську області. Саме в цих регіонах підприємства АПК зіштовхуються з чималими проблемами, оскільки зазвичай інвестори

боятися вкладати свої кошти у зв'язку з численними ризиками, не тільки екологічними, а й економічними та соціальними.

Інвестиційна діяльність у Житомирській області спрямована на забезпечення продовольчої безпеки регіону та створення належних умов для розвитку сільськогосподарського виробництва.

У сучасних умовах, Житомирська область є доволі активною в інвестиційному процесі України. Так, поступово зростає рейтинг області за обсягами інвестицій в основний капітал серед усіх регіонів на радіаційно забруднених територіях України.

Список використаних джерел

1. Бусленко Б. В. Потреба в залученні інвестицій в агропромисловий комплекс України. / Б. В. Бусленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=71179>

2. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2002–2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>.

3. Пересада, А. А. Інвестування: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А. А. Пересада, О. О. Смірнова, С. В. Ляхова. – К.: КНЕУ, 2001. – 251 с.

4. Програма розвитку агропромислового комплексу Житомирської області на 2011-2015 роки. Рішення Житомирської обласної ради від 17.03.11 № 148 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zhitomir-region.gov.ua/doc_cil_progs/obl_progr_agro.pdf.

5. Прямі інвестиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>

6. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці Житомирської області на 01.07.2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>

7. Харазішвілі Ю.М. Теоретичні засади моделювання соціально-економічного розвитку регіонів / Ю.М. Харазішвілі, О.О. Любіч// Формування ринкових відносин в Україні. – К., 2005. – 162 с.

8. Ходаківський В. М. Інвестиції у відродження агропромислових формувань Житомирської області / В. М. Ходаківський // Розвиток агробізнесу в Україні: проблеми, пріоритети, перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 10-річчю ф-ту аграр. менеджменту, 25–27 берез. 2010 р. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – С. 176–178.